

Pavel Boldea în presa vremii

Almăjului a dat nenumărați oameni de seamă cu merite deosebite în diferite domenii de activitate însă, din nefericire, peste ei s-a lăsat în mod nedrept noaptea uitării, rar regăsind câte un fulger și în lumina de o clipă a acestuia, putem să redescoperim statura, de multe ori impresionantă, calitățile, virtuțile și frământările celor care s-au dedicat cu trup și suflet unor nobile idealuri.

Un asemenea caz este cel al protopresbiterului (protoereu, protopop, n.n.) militar Pavel Boldea, ajuns colonel în armata cezaro-crăiască din fostul imperiu austro-ungar. Subliniez acest amănunt deoarece prin întreaga sa activitate, deși de multe ori în condiții vitrege, s-a dovedit a fi un bun român, un luptător pentru idealurile naționale și misionar al credinței ortodoxe, așa cum rezultă și din presa vremii. De-a lungul timpului, deși activitățile la care a participat au avut un puternic caracter naționalist, fără spirit de frondă și fără un caracter de protest direct, au reprezentat un „modus-vivendi” pentru preotul din Țara Almăjului. Este interesant să semnalăm și faptul că noțiunea de „acasă” pentru Pavel Boldea, era la Borlovenii Vechi. Poate este la fel de interesant și faptul că, *contrar altor obiceiuri, tot timpul verii, Pavel Boldea l-a petrecut în satul său, lucrând în moșia părintească, ca puțini alții. A fost de o chivernisire și sârguință exemplară*¹.

Pavel Boldea s-a născut în Borlovenii-vechi, la 6 Noemvrie 1862². Tatăl său, Pavel Boldea, a fost învățător în comuna natală, activ pe multiple planuri, inclusiv a înființat o fundație și probabil i-a insuflat multe dintre calitățile și virtuțile viitorului preot. Viitorul preot urmează școala din localitate, apoi din Bozovici, Oravița și Biserica-Albă, după care a intrat la Școala de teologie din Caransebeș³.

În toamna anului 1883, terminând studiile teologice, s-a căsătorit cu una dintre fiicele preotului din Marga și a fost hirotonit ca preot în comuna sa natală Borlovenii-vechi, „unde a lucrat cu o nespusă dragoste bucurându-se de încrederea și stima tuturor” (socrul lui Pavel Boldea, preotul George Ivanescu s-a născut în comuna Zervești de lângă Caransebeș, la anul 1831. A făcut școala militară de atunci din Caransebeș, în urma căreia s-a dedicat carierei militare. A intrat apoi în Școala pedagogică din Caransebeș, iar după terminarea cursului, a funcționat ca învățător la școala din comuna Borlova. Crezând că va putea presta poporului servicii mai demne, a „abzâs” de învățător și a intrat la Școala de teologie din Vârșeț. După terminarea studiilor, a fost hirotonit ca preot pentru parohia Marga la anul 1862⁴). Limbile învățate în timpul școlarizării (germana, maghiara, sârba și desigur, româna), i-au permis lui Pavel Boldea să aibă o bună comunicare, mai mult, în special în cazul predicilor, de multe ori să treacă de la limba română la o altă limbă în funcție de auditoriu.

În anul 1887 a rămas văduv și sprijinit de generalul Traian Doda, în anul 1888 intră ca preot militar la garnizoana din Budapesta, unde este numit ca preot militar activ cu sediul în Budapesta și în această calitate păstorește soldații ortodocși români din corpurile de armată 3, 4, 5 și 6 fiind totodată și catihet (profesor de religie, n.n.) la școlile militare de pe teritoriul acestor corpuri. Ia parte activă în viața socială și publică românească și participă la

¹ Foaia Diecezană, Anul XXXV, Caransebeș, 6 Decembrie st. v. (19 Dec. st. n.), 1920. Nr. 50

² Biserica și Școala, Anul XLIV, Arad, 13/26 Decembrie 1920, Nr. 50

³ Foaia diecezană, Anul XXXV, Caransebeș, 6 Decembrie st. v. (19 Dec. st. n.), 1920. Nr. 50

⁴ Foaia diecezană, Anul XVII, Caransebeș, 3 Martie c. v., 1902, Nr. 9

înființarea parohiei greco-ortodoxe române din Budapesta. Iată un prim articol despre activitatea preotului Pavel Boldea la Budapesta⁵: „În 28 Iunie s-a înfăptuit aici înmormântarea defunctului căpitan și profesor la școala de cadeți din localitate, Rade Radelici ... Ceremoniile bisericești s-au (în)deplinit după ritul greco-ortodox, deoarece susnumitul defunct era credincios al bisericii greco-ortodoxe.

Cred, că nu voi comite nici o greșală, dacă îndrăznesc a scrie câteva cuvinte și despre persoanele acelea, prin care s-au săvârșit ceremoniile cu această ocaziune.

Preotul Pavel Boldea, carele nu de mult a fost numit capelan militar activ cesaro-regesc la corpul de armată înlocat în Budapesta, a funcționat însoțit fiind și de protopopul sârbesc, de dl Eremia Magiarevici din localitate. Meritul și recunoștința însă i se atribuie dlui preot militar Pavel Boldea, carele abia de un an, de când se află aici între străini, a știut să-și câștige nu numai simpatia autorităților sale și a inteligenței române, ci și a străinilor, prin purtarea lui adevărat preoțească și prin împlinirea conștincioasă a oficiului său. Ba ce e mai mult! Prin cuvântarea ținută în limba germană cu ocaziunea înmormântării, nu de la puțini dintre cei prezenți a știut stoarce câte o lacrimă de jale și a deștepta și mai la mulți simpatia și iubirea lui cu deosebire între militari și între inteligența sârbă de aici.

Dar cum nu ? Când într-un interval așa scurt de timp a știut să-și însușească limba sârbească, în care și serviciul divin atât, cu această ocaziune, cât și în sărbători și duminici îl săvârșește, încât însuși sârbii îl țin de sârb și nu de român (în realitate, limba sârbă a învățat-o la școala din Vârșeș, n.n.) ... Ar fi obositor, dacă aș mai aminti încă din viața lui de aici. Totuși una nu o pot trece cu tăcerea.

Simpatia și încrederea sârbilor în dl Pavel Boldea e atât de mare, încât în acest timp, îndepărtându-se protopopul sârbesc din Buda cu capelanul său de aici, i-au încredințat toată administrațiunea bisericească lui, deși în Pesta se află și alt preot sârbesc” ...

Implicarea preotului Pavel Boldea în cadrul comunității românești din Budapesta se desfășoară pe multiple planuri; iată un alt articol din anul 1890⁶: „Cu bucurie însă trebuie să amintesc de altă parte, că între rarele ocaziuni de a auzi limba română în biserică, numai preotului respectiv, capelanului militar ces. și reg. Pavel Boldea, avem să-i mulțumim, carele, când i se oferă ocaziune, nu se sfiește a intona serviciul divin în limba română. Așa, cu ocaziunea înmormântării maiorului pensionat Ioan Chiticean, a răposatului preot din Cebza, Alesandru Bugărin, a Elisavetei Dragoiu din Orșova ș. a. — Apoi la celebrarea cununiei dlui profesor de teologie Gherasim Sârbu și cu alte ocaziuni.

Dar să vin la cazul, care m-a îndemnat a scrie aceste puține șiruri. Azi în 19/31 August am fost martorul ocular al unei frumoase celebrări, ce s-a îndeplinit în biserica catedrală din Buda. Azi a dus la altar Dr. Ioan Popoviciu, vicenotar la judecătoria regească din Orșova, pe amabila și frumoasa domnișoară Ana Galates de Gallinary, fiica dlui nobil italian, a controlorului tipografiei de stat din Buda, înconjurat de un frumos număr de public, atât român, cât și străin, cu deosebire rudeniile damicelei (domnișoarei, n.n.) erau reprezentate în număr frumos. Cununia s-a celebrat la orele 11 a. m. în modul cel mai splendid, al cărei nivel îl ridică, afară de numerosul public ce înconjura pe mire și mireasă, și preotul militar Pavel Boldea în noile ornate (odăjdii, n.n.) bisericești, începând binecuvântarea cununiei cu o vorbire binenimerită în limba română, carea apoi de dragul miresei a continuat-o în limba germană, care mai bine posedă această limbă, decât cea română. Gratulăm din inimă atât amabililor însurăței, cât și demnului preot.

Părintele Pavel Boldea, fie zis spre lauda noastră, a știut a-și câștiga iubire și încredere și la coreligionarii Sârbi de aici.

Atâta pot să zic despre Părintele Pavel Boldea, că actul cununiei la îndeplinit cu o rară

⁵ Foaia Diecezană, Anul IV, Caransebeș, 25 Iunie/7 Iulie—1889, Nr. 25

⁶ Foaia Diecezană, Anul V, Caransebeș, 7 Septembrie 1890, Nr. 34

solemnitate, încât nu numai publicul român a fost mișcat, dar și cel străin spre lauda noastră a Românilor și a întregii dieceze caransebeșene.”

Iată și cuvântarea ținută de preotul Pavel Boldea la această nuntă⁷: „Cuvântarea ținută în Budapesta la 19/31 August a. c. de preotul militar, Pavel Boldea, cu ocaziunea cununiei dlui Dr. Ioan Popovici, vicenotar la judecătoria regească din Orșova, cu dșoara Ana Galateo de Gallinary.

Stimate mire și mireasă!

Ziua căsătoriei e una dintre cele mai însemnate zile din viața omului. În această zi îi lasă mireasa casa părintească de care atâtea suveniruri dulci o leagă, în care și-a petrecut etatea copilăriei și multe zile fericite, își lasă părinții ei și iese de sub scutul și îngrijirea lor pentru a se concrede (încredința, n.n.) unui bărbat, carele mai înainte a fost cu totul străin pentru dânsa; de altă parte și mirele își lasă pe ai săi, abzice (renunță, n.n.) de o mulțime de libertăți personale pentru a-și lega viața întreagă, pentru totdeauna de o femeie, cu care să petreacă în întristare și în bucurie. Pentru amândoi începe o viață cu totul nouă.

Mare și însemnat este actul căsătoriei, și D-Voastră iubiților miri, v-ați înfățișat astăzi aicea tocmai spre a împlini acest act — spre a Vă împărtăși cu taina sfintei căsătorii, și eu, din darul lui Dzeu, am deosebită onoare a Vă spenda (aici, împărtăși, n.n.) această sfântă taină. Deci eu, deși cred că Vă este pe deplin cunoscută însemnătatea acestei taine, precum și datorințele ce stau în strânsă legătură cu dânsa, totuși voiesc a Vă adresa câteva cuvinte, spre care scop, ca să fiu pe deplin înțeles atât de stimata mireasă cât și de către toți oaspeții și întregul onorat public, îmi iau voie a continua în limba germană.

La Sf. Apostol Pavel mai mult decât la toți apostolii, s-a arătat darul lui Dzeu, în toate cele ce a scris și a vorbit, pentru că despre cele ce a scris și a vorbit, el a scris și a vorbit mai sublim și mai înalt decât toți, așa despre Isus Christos, așa despre demnitatea vieții creștinești, așa despre biserică și tot așa și despre căsătorie, din care cauză și eu voi explica și interpreta acum pe scurt cuvintele lui referitoare la căsătorie. — Deci mă rog pentru atenție. —

Sf. Apostol Pavel numește căsătoria „O mare Taină.” Și aceasta este într-o adevăr și în faptă, pentru că căsătoria e o împreunare ce cuprinde în sine o mare și providențială Taină. Și aceasta o cunoaștem mai bine din darul și din bincuvântarea care este împreunată cu căsătoria; dară o cunoaștem și din vechimea instituțiunii divine a căsătoriei înseși, căci ea a existat odată cu omul, și anume după ce Dzeu a creat pe Adam, a aflat de bine a crea și pe Eva și astfel a pus baza căsătoriei, pe care apoi Isus Christos, prin participarea sa la nunta din Cana Galilei a sfințit-o și onorat-o, a restituit-o în starea ei curată, originală și a așezat-o între sfintele Taine. Și sunt în deplină convingere că taina aceasta va exista și de aici înainte până atunci, până va mai exista măcar și numai o pereche de oameni pe pământ.

Și oare pentru ce? Pentru că taina căsătoriei este baza fericirii pământești a oamenilor, taina căsătoriei este fundamentul familiei omenești, fără taina căsătoriei neamul omenească ar trebui să piară, sau dacă nu ar pieri, oamenii ar degenera și s-ar înjosi mai rău decât animalele; iar din societatea omenească ce ar fi ?

Căsătoria e cea mai intimă legătură dintre toate legăturile ce există pe pământ. Apostolul Pavel zice: „Și de aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de muierea sa și vor fi doi un trup (Efeseni). O așa intimă legătură trebuie să fie căsătoria că într-o adevăr, din doi să fie un trup și aceasta încă pe toată viața; și numai o astfel de legătură, poate fi baza fericirii familiare în special și în general, a societății omenești.

D-Ta stimată mire ești destinat, în urma pregătirilor și a creșterii intelectuale, a ocupa un loc de frunte în viața noastră socială română; și ca atare, căsătoria D-Voastră are însemnătate nu numai pentru D-Voastră, ci și pentru națiunea română, din al cărei sân ai ieșit, și aceasta prin căsătoria D-Voastră poate câștiga sau pierde.

Ea va câștiga dacă legătura D-Voastră va coresponde cuvintelor Sf. Apostol, dacă veți fi unul

⁷ Foaia diecezană, Anul V, Caransebeș, 28 Septembrie, 1890, Nr. 37

și în iubirea națiunii noastre, spre care scop dintre toate, nici odată să nu uitați că sunteți ambii - un român și o italiană - urmași (urmași, n.n.) ai unei nobile ginte, a ginte romane, și pe D-Ta stimată mire te conjur (rog, n.n.) solemn, la acest act însemnat înaintea altarului divin, ca să înveți pe stimata mireasă, să-ți iubească națiunea Ta română, întocmai ca și națiunea ei italiană, care sunt atât de strâns înrudite, să o înveți și să faci dintr-înșă o adevărată Veturie⁸ și să fiți ambii membri folositori ai națiunii și ai patriei noastre, în înțelesul acesta, o viață conjugală exemplară din partea Voastră e în folosul și al națiunii noastre.

Premiând (prezentând anterior, n.n.) acestea cu privire la însemnătatea căsătoriei, să mergem mai departe și să vedem ce datorințe (îndatoriri, n.n.) impune Apostolul Pavel părților căsătorite ; Sfântul Apostol zice cu privire la bărbat că: Bărbatul este capul muierei precum și Christos capul bisericii." Prin aceste cuvinte se indegetează (arată, n.n.) pozițiunea ce o are bărbatul în familie; aceasta este demnitatea bărbatului; mai departe zice: „Bărbatul să-și iubească muierea sa precum și Christos a iubit și iubește biserica"; așadar se cere o iubire mare, curată, eternă și neîntreruptă, o iubire cu fidelitate, care și atunci are să rămână neslăbită, când se ivesc nenorociri, (în)cercări etc. Și această iubire, poate fi numai o iubire în puterea căreia, o parte să sacrifice bucuria tot ce are pentru a doua; o iubire care după cuvintele Apostolului: „Toate le poartă, toate le crede, toate le sperează și toate le suferă”. Numai astfel de iubire va fi tare destul să rămână statornică până la moarte; numai astfel de iubire va fi în stare a edifica adevărata fericire conjugală și a suporta toate necazurile și fatalitățile ce pot veni omului în viață.

Iar datorințele femeii le arată Sf. Apostol prin următoarele cuvinte: „Muiерilor! plecați-vă bărbaților voștri ca Domnului. Precum se pleacă biserica lui Christos, așa și muiерile să se plece bărbaților lor întru toate". Așadar întru toate după modelul Sf. biserici; tot așa de cu iubire și cu statornicie întru toate!

În aceste cuvinte, pe scurt, făcându-vă cunoscut însemnătatea tainei sfintei căsătorii și arătându-vă și datorințele legate cu ea, Vă rog ca în înțelesul sfintelor canoane bisericești să Vă declarați aici, înaintea altarului Dlui, având de față și pe stimatele nuni și pe toți oaspeții adunați, că oare fiind conștienți de datorințele de mai sus zise, din convingere și după o cugetare mai serioasă, pășiți D-Voastre, la această mare și însemnată taină ? Și că oare este libera voie a D-Voastre a Vă lega viață în bine și în rău, în bucurie și în întristare pentru totdeauna până la moarte? (După răspunsul afirmativ atât al mirelui cât și al miresei)

Dacă aceasta este ferma convingere și libera D-Voastre voință, eu rog pe Dzeu să reverse darul său ceresc asupra D-Voastre; iar pe mine să mă învețe a săvârși cu demnitate această sfântă legătură carea Vi-o poftesc să Vă fie spre fericire și spre mântuire. Amin!"

O dată cu trecerea timpului, activitățile militare și sociale ale preotului Pavel Boldea devin tot mai apreciate. Astfel, aflăm că în anul 1895⁹, „a avansat la rangul de capelan militar clasa I și bravul nostru preot Pavel Boldea care aparține Diecesei Caransebeșului și a cărui avansare a produs în cercul românesc din Budapesta cu atât mai mare bucurie, cu cât neavând noi aici în capitală preot român, Dl Boldea afară de agendele lui oficiale la armată se ocupă și cu predarea religiei și a limbii române la pruncii familiilor greco-orient, din capitală.”

În anul 1897 e transferat la Viena în calitate de catihet și păstor sufletesc al corpurilor de armată 8, 9, 13 și 14. În anul 1898 participă la Jubileul unui regiment românesc (nr. 61 infanterie), în Bruck (Austria)¹⁰. „Serbarea s-a început cu serviciul divin, s-a continuat cu defilări istorice (soldații în costumuri naționale și în costumurile de odinioară din anii 1798, 1848 și 1866) și s-a încheiat cu banchet și petreceri populare ...

⁸ Veturia - matroană romană, model de virtute și patriotism

⁹ Foaia diecesană, Anul X, Caransebeș, 30 Aprilie (12 Mai), 1895, Nr. 18

¹⁰ Tribuna poporului, Anul II, Arad, 21 Iulie/2 August, 1898, Nr. 137

Înălțătoare însă pentru soldații români au fost festivitățile din Bruck. Aici părintele Pavel Boldea, de toți iubitul preot militar, a săvârșit liturghie în biserica militară greco-orientală, iar răspunsurile liturgice le-a dat un cor al regimentului, compus din 20 de soldați. La sfârșitul serviciului, preotul Pavel Boldea a ținut în dulcea noastră limbă, următoarea vorbire:

„Iubiți ostași! Camarazi ai regimentului 61! Aceasta este ziua, care a făcut-o Domnul, ca să ne bucurăm și veselim într-însa. Astfel a grăit Duhul Sfânt. Și întradevăr cu drept cuvânt vă puteți bucura și veseli, căci este o zi, care cu scenele sale războinice, va lumina și mai departe în memoria tuturor, care astăzi ne aflăm aici. O mare sărbătoare este Jubileul de 100 de ani al regimentului 61! Cu cea mai desăvârșită mulțumire internă putem privi asupra veacului împlinit, în decursul căruia părinții și strămoșii noștri au luptat sub steagul acestui glorios regiment în mai mult de 60 de lupte, expunându-și viața pentru patrie, dinastie și tron. Noi știm, că tot ce e bun de sus, de la Domnul luminilor se coboară și pentru aceea înaltă și glorioasă zi de astăzi n-o putem serba în mai demn mod, decât prin rugăciuni către Dumnezeu, prin care înaintea Acelui Atotputernic și Atotștiutor depunem jurământul, că noi, ca și părinții și strămoșii noștri, vom rămâne credincioși tronului și patriei și că oricând voința Majestății Sale a Împăratului va pretinde, noi vom urma veseli porunca Sa. Și deci, promitem astăzi în splendoarea armelor și în fața lui Dzeu, că vom împreuna întotdeauna chemarea de ostaș cu curajul jertfei, vom apăra totdeauna cinstea steagului bravului și viteazului nostru regiment, când țara va fi amenințată de dușman și tronul de primejdie. Pătruși de Duhul sfânt, de dragoste pentru tron și patrie, vom avea înaintea ochilor datorințele noastre, vom tinde a lupta cu perseverență și vitejie învingeri, astfel cum ne-au învățat părinții și cum Împăratul și Regele nostru o așteaptă. Da, facem făgăduința: Neclintiți în credință, credincioși în serviciu, credincioși în viață ca și în moarte, rămâne-vom.

Ostași! Pentru ca zilei de azi să nu-i lipsească sfințenia cea mai înaltă, veniți, ca de aici din fața altarului, să ne ridicăm privirile către cer și ca Români drept-credincioși, iubitori de patrie și de dinastie, să ne rugăm cu toții: Doamne ține și protejează patria și pe Împărat!”

După aceasta întreaga oaste a intonat cu multă însuflețire imnul împărătesc în limba noastră. La festivitățile ce au urmat s-au produs (interpretat, n.n.) 13 soldați, jucând călușerul. Cu jocuri naționale, cu doine și veselie au petrecut ostașii români ziua jubiliară” ...

Începând cu anul 1900, în presa vremii, sunt consemnate participările preotului Pavel Boldea la slujbele dedicate unor sărbători importante ale ortodoxiei, cum ar fi Boboteaza, Paștele sau Crăciunul, dar și la activități aniversare ale trupelor austro-ungare din care făceau parte și ostașii români. Exemplificările pot fi numeroase; astfel:

- *Boboteaza în Viena*, Tribuna Poporului, Anul IV, Arad, Joi 13/25 Ian. 1900, Nr. 8,
- *Serviciu divin campestru în Lagărul din Bruck*, Tribuna poporului, Anul IV, Arad, Sâmbătă, 20 Mai (2 Iunie) 1900, Nr. 94,

- *Botezul Domnului în Viena*, Tribuna Poporului, Anul IV, Arad, Sâmbătă 13/26 Ianuarie 1901, nr.7,

- *Feciorii români la Viena*. „Aniversarea bătăliei de la Custoza”, Bunul Econom, Anul II, Orăștie, 11/24 August 1901, Nr. 33,

- *Bobotează în Viena*, Tribuna Poporului, Anul VI, Arad, Sâmbătă, 12/25 Ianuarie 1902, Nr. 8,

- *Serbarea bătăliei de la Custoza (1866, n.n.) și decorarea părintelui militar Pavel Boldea*, articol din care aflăm că¹¹: „Regele Alexandru al Serbiei a conferit preotului militar Pavel Boldea din Viena ordinul Sântului Sava drept recunoștință și remunerare a serviciilor prestate la înmormontarea regelui Milan. Din acest îmbucurător incident (aici, eveniment, n.n.),

¹¹ Tribuna poporului, Anul VI, Arad, Mercuri, 17/30 Iulie 1902, Nr. 131

membrii coloniei române a căror iubire, simpatie și stimă a știut bravul și vrednicul părinte Boldea în măsură atât de mare să-și elupte (dobândească, n.n.), în ultima convenire socială i-au adus din acest privilegiu furtunoase ovațiuni și sincere felicitări”.

- Amintirea bătăliei dela Custozza a regimentului 43 a fost serbată cu solemnitate în 21 Iulie. Foaia diecezană, Anul XVII, Caransebeș, 21 Iulie c.v., 1902, nr. 29,

- Serbarea Botezului în Viena. Foaia diecezană, Anul XVIII, Caransebeș, 19 Ianuarie c. v. 1903, Nr. 3,

- Sărbătoarea Sfințelor Paște, articol din care aflăm¹²: „ O atare personalitate e și a preotului nostru militar Pavel Boldea, care neexagerând, se bucură de iubirea tuturor care au avut ocaziunea să-l cunoască ca om social, ca preot, ca român.

Nu cred, că ar putea cineva obiecta ceva când e vorba a aduce prinos de recunoștință acestui vrednic preot. Puțini merită — dar mulți sunt lăudați la noi Români. Să ni se dea dreptul a dedica următoarele părintelui Boldea cu scopul de a-l face cunoscut și celor care poate nu-l cunosc ori nu voiesc să-l cunoască. Să știe fieștecare, că în lupta noastră culturală, în afirmarea noastră, că Români pretutindeni și față de oricare, pe lângă fondul (re)cerut intelectual se (re)cere în grad mare și calitățile morale, precum sinceritate, seriozitate, bunătatea inimii, dragoste neșărmurită pentru tot ce-i românesc și sentiment dezinteresat de a jertfi. Toate acestea le putem afla la părintele Boldea. Și dacă scriem acestea, o facem pentru că ne vedem îndemnați, prin faptul, că părintele Boldea în zilele sărbătorii sfințelor Paști a primit de la Maiestatea Sa regele Carol I al României, pe cale diplomatică, ordinul „Steaua României” în grad de ofițer, cu motivarea serviciilor prestate familiilor ofițerilor români atașați și comandați la mai multe regimente Austro-Ungare, mai multor cetățeni români aflători în capitala Austriei și chiar morboșilor (bolnavilor, n.n.) de prin spitalele Vienei — pentru predarea religiunii și împărtășirea cu cele religioase a tinerimii române originare din România și care, durere, cercetează (frecventează, n.n.) în număr mare institute străine, între care numai în claustrat(ul) (izolatul, n.n.) catolic „Notre Dame de Sion” se află peste 30 de eleve; în fine, i s-a conferit ordinul drept recunoștință și remunerare a serviciilor prestate regimentului „Carol I Regele României” nr. 6 și adică din anul 1888—1898 în Budapesta, iar de la 1900 încoace, în Viena. Acestea sunt meritele d-lui Boldea din punctul de vedere al României — și nu cred, ca să nu se însuflețească tot Românul de bine pentru răsplătirea acestor merite, văzând totodată fratele cum răsplătește pe alt frate înstrăinat și prigonit de soartă.

Ar mai fi să adaug dragostea studențimii române din Viena, Graz și Budapesta față cu părintele Boldea, a cărui sentiment de jertfă nu întrelasă (omite, n.n.) nici un moment, fără ca să fie dovedit. Ce să mai zicem de mulțimea adreselor din partea celor de acasă, fie țărani ori domni, care partea cea mai mare își trimit fel și fel de rugări fie pentru interveniri în Budapesta, fie în Viena. La toate acestea părintele Boldea răspunde cu rezultatul puterilor sale.

Dee bunul Dumnezeu, ca acest preot vrednic, simpatic și cu suflet mare românesc să trăiască la mulți ani, iar faptele lui să fie în conformitate recunoscute”.

- Într-un articol „Români din Viena” se precizează¹³: „Puțini dintre noi își dau seamă despre numărul însemnat al românilor din Viena. Și mai mulți își închipuie că la Viena români sunt numai studenții universitari și câțiva doctori. Pe când în Viena sunt peste o mie (de) români. Și nu e aci vorba de număr numai, care, în cele din urmă, într-un oraș așa mare n-ar însemna mult. E vorba însă aci de calitate: cei mai mulți sunt adică intelectuali și mari industriași, care ocupă pozițiuni respectabile și unii sunt chiar bărbați de remarcabilă însemnătate în monarhie ...

Pavel Boldea e un român de inimă care ține să dezvolte simțul național și religios nu numai în oștire, fiind d-sa preot militar, dar cu o rară abnegație și fără nici o remunerație adună copii

¹² Foaia Diecezană, Anul XVIII, Caransebeș, 20 Aprilie, c.v., 1903, Nr.16

¹³ Tribuna Poporului, Anul VII, Arad, Duminică 7/20 Septembrie 1903, Nr. 163

români din Viena când la o familie, când la alta, și-i învață religia, iar pe cei care vorbesc slab românește, îi întărește ...”

-Într-un articol din anul 1905, *Sărbarea învierii Domnului în Viena. Denumirea dlui Pavel Boldea de protopresbiter militar*¹⁴, găsim:

„Sărbătoarea sfințelor Paști s-a serbat și anul acesta cu mare solemnitate, demnă de Români din Viena și de „Clubul român” care a luat inițiativa și a făcut un călduros apel ca membrii coloniei române să participe în număr cât mai mare la serviciul divin ce se ține aici cu mare solemnitate militară.

Sămbătă, în săptămâna patimilor, după serviciul divin la care au participat mulți din colonia română, s-au mărturisit și împărtășit cu sfințele taine ale cuminecăturii multe dame române și peste 60 de elevi și eleve a diferitelor institute, dintre care, durere, se află peste 40 de fiice de români numai în claustrul străin de neamul nostru „Notre Dame de Sion”, partea mai mare originare din România.

Duminecă, în 8 Aprilie, la 4 ore dimineața, s-a celebrat învierea la care mormântul a fost priveghiat și cu șpalir (aici, coloană militară, gardă, n.n.), din partea a celor 8 subofițeri și 18 voinici ai regimentului de infanterie 51.

Întreg ceremonialul a decurs cu pompe și paradă, iar răspunsurile le-a executat corul format de soldați români instruiți de protopopul nostru militar dl Pavel Boldea.

Tot așa de înălțătoare a fost și liturghia celebrată Luni, în 1 Mai st. n. (stil nou, n.n.), la 10 ore a. m., la care afară de soldații români aflători în Viena și colonia română, au mai participat și o mulțime de străini. Meritul la reușita acestor festivități îl are dl protopop Pavel Boldea, care știe să servească și să predice așa frumos și care se bucură de iubirea tuturor, care au avut ocaziune să-l cunoască ca om social, preot și ca român.

Mai mare bucurie ne-a făcut însă vestea că Majestatea Sa, Prea grațiosul nostru Împărat Francisc Iosif I, a denumit chiar în ziua de Paști pe iubitul nostru părinte Pavel Boldea de protopresbiter militar.

Colonia română adunată Duminecă seara în adunarea socială a „Clubului român”, în restaurantul „Magistrat”, a și dat expresia sentimentelor ei de bucurie și prin rostul (cuvântarea, n.n.) dlui Dr. Panliliiu Dan, consilier aulic, prin un discurs solemn, a felicitat după merit pe bravul nostru protopop militar.

Mari au fost ovațiunile și după serviciul divin, când dl protopop a binevoit a întruni la masa sa ospitală pe reprezentanții „Clubului român”, pe mai mulți Ardeleni, Bănățeni, Bucovineni și Români din regatul liber.

Dee Dumnezeu, ca dl protopresbiter Pavel Boldea să fie și în viitor tot așa vesel, vioi și român bun, bucurându-se încă mulți ani de cinstea de care pururea a fost și este părtaș”.

- Din revista Țara noastră aflăm că¹⁵ „la Jubileul de 60 de ani, Majestatea Sa a decorat pe protopresbiterul nostru militar Pavel Boldea cu ordinul Francisc Josef în rang de cavaler”, iar din revista Transilvania¹⁶, faptul că Pavel Boldea a devenit membru pe viață al Asociației pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român.

- Aniversarea luptei de la Aspern, Tribuna, Anul XV, Arad, Miercuri, 11/24 Mai 1911, Nr. 103,

-Cu ocazia plecării de la Sibiu la Viena, publică: „Rămas bun¹⁷. În interesul serviciului,

¹⁴ Tribuna, Anul IX, Arad, Sâmbăta 23 Aprilie (6 Mai), 1905, Nr. 76

¹⁵ Țara noastră, Anul II, Sibiu, 24 August (6 Septembrie) 1908, Nr. 35

¹⁶ Transilvania, Nr. V, Octombrie - Decembrie, 1909

¹⁷ Românul, Anul II, Arad, Mercuri 25 Ianuarie v. (7 Febr. n.) 1912, Nr. 20

strămutându-mă din Sibiu la Viena și neputând cerceta (aici, vizita, n.n.) pe toți prietenii și cunoscuții mei, voi pe aceasta cale a-mi lua un călduros rămas bun de la dâșii. Mulțumesc din inimă totodată și fraților preoți și protopopi din provincie pentru dragostea arătată mie, în decursul călătoriilor mele oficioase și misionare timp de 6 ani cât am fost staționat în Sibiu. Dorind tuturor tot binele și toată fericirea de la bunul Dumnezeu, rămân cu stimă și dragoste. Sibiu, la 2 februarie 1912 st. n., Pavel Boldea, protopresbiter militar”.

- După revenirea la Viena, aflăm: „Din Viena¹⁸. Duminică după sfânta liturghie dl protopresbiter Pavel Boldea, preotul capelei române din Viena (I Löwelstrasse 8) a spus o predică frumoasă, în care a arătat principiile învățaturii creștine și a făcut apel către românii din Viena de a sprijini din puterile lor activitatea societății bisericești, pentru ca cu atât mai ușor să se realizeze idealul: înființarea unei parohii cu o biserică și cu internat pentru studenți”.

-Sau: „Paroh nou la capela română din Viena¹⁹. Mutat, în interesul serviciului, din Sibiu la Viena, părintele Pavel Boldea, protopresbiter onorar și preot militar maior, dacă desigur nu fără regret se desparte de însemnatul centru românesc ce este, sub raport cultural și religios Sibiu, va avea în schimb bucuria de a se putea pune, la Viena, în rândul prim al grupului de români excelenți care de ani de zile ostensesc pentru realizarea unui ideal grandios, anume pentru înjghebarea trainică a unei vieți românești în metropola monarhiei, prin fondarea unei parohii independente, cu un altar de închinare și cu o vatră solidă pe seama studenților.

Dl protoiereu Boldea a stat, cu opt ani în urmă, timp lung în Viena, deci nu e străin de această operă de consolidare națională. Din garnizoanele pe unde a trecut de atunci, cu interes a urmărit activitatea tovarășilor de odinioară și abia reîntors, a grăbit a relua contactul cu dâșii. E prea frumoasă scrisoarea cu care a răspuns la întrebarea de formă ce i-a pus-o comitetul, dacă e dispus a accepta să fie preotul capelei noastre:

„Ca preot român îmi țin de datorie a pune modestele mele servicii la dispoziția societății d-voastră. Conduc și eu de idealul pentru care d-voastră atât de mult stăruiți și jertfiți, renunț la toate remunerațiile, și nu primesc nici un onorar pentru serviciile ce (le) voi face (funcțiuni religioase, catehizare, etc).

Precum în trecut la Budapesta, Viena și Sibiu, în sfera mea de activitate pururea mi-am făcut datoria față de neam și biserică, sper că cu sprijinul d-voastre voi îndeplini și acest angajament și această grea sarcină ce-mi încredințați astăzi.

Cu devotament sfânt și în mod cinstit și onorabil, voi servi cauza mare a societății noastre”.

Cu multă dragoste a fost primit și salutat părintele Boldea în ședința comitetului, unde a repetat aceste declarații, vicepresidentul, dl dr. Sterie N. Ciurcu i-a adresat călduroase cuvinte de bineventare (binevenire, n.n.) și i-a mulțumit emoționat, în numele comitetului, pentru bunăvoința și generozitatea ce a adus pentru scopul societății.

Cu câteva zile în urmă, Duminică la 12/25 februarie, părintele Boldea a servit mai întâi la altarul frumoasei capele române (I Löwelstrasse 8) în prezența unui mare număr de credincioși, care cu drag au venit să salute pe noul lor păstor sufletesc.

A fost dl dr. G. Moroianu de la legațiunea României, dl general Alexandru Lupu, dl colonel Silviu de Herbay și mai mulți ofițeri, întreg comitetul „Clubul Român”, „România Jună”, doamne și domni din colonie.

A cântat corul, după liturghia maestrului G. Dima, frumos și artistic ca de obicei (sub conducerea d-lui Ionel Crișian), dna Valeria de Herbay, drele Areti Nemeziek, Areti Scalat Neluța Cuparescu, Lucia Petrescu, d-nii Ionel Crișian, A. Medrea, ș. a.

La sfârșit, părintele protopop a rostit o predică arătând însemnătatea politicii noastre și făcând apel la sentimentul național și religios al tuturor românilor din Viena pentru sprijinirea

¹⁸ Românu, Anul II, Arad, Miercuri 22 Februarie (6 Martie) 1912, Nr. 42

¹⁹ Românu, Anul II, Arad, Duminică 19 Februarie (3 Martie) 1912, Nr. 40

cauzei sublime ce reprezintă societatea bisericească.

Român bun, preot devotat, om de inimă, dl protopresbiter Pavel Boldea e câștig mare pentru viața românească din Viena. Blând și nobil, părinția sa va găsi mijloc de lecuire și pentru unele simptome îngrijitoare, ce au început a se anunța la mijlocul acestei colonii care, modestă în mijlocul unui ocean de străini, ar trebui să fie model de bună înțelegere și solidaritate frățească”.

- *Adunarea generală a societății bisericești române din Viena, Românul, Anul II, Arad, Miercuri 7/20 Martie 1912, Nr. 54 și Românul Anul II. Arad, Joi 8/21 Martie 1912, Nr. 55.*

- *Despre sărbătorirea zilei naționale a României: „Ziua națională de 10 mai s-a serbat solemn la Viena²⁰ cu serviciu divin, celebrat de părintele protoiereu Pavel Boldea, asistat de diaconul N. Popescu (București), în prezența coloniei române. Excelența Sa dl ministru plen. Edgar Mavrocordat a fost prezent cu doamna, toți domnii de la legațiune, secr. gen. H. P. Carp cu doamna, de Telemac, atașatul militar maior Eremie cu ofițerii stagiați, atașatul comercial G. Moroianu; de la consulat, fostul consul general A. de Lindheim, consul general Reitzes de Marienwerth cu doamna, consulul H. Arnold, secretarul Ghimboșă; din comitetul bisericii, dl general Al. Lupu, dr. St. N. Ciurcu, colonel Silviu de Herbay, dr. V. Roșea, dr. L. Popovici, prof. C. Nedelcu, reprezentanții societății „România Jună”, mulți studenți.*

Diaconul N. Popescu a rostit un discurs foarte frumos despre însemnătatea zilei de 10 mai. Corul a cântat sub conducerea dlui Ionel Crișian.

După amiază a fost recepție la dl și dna Mavrocordat”.

- *Din Românul, Anul IV, Arad, Marți 12/25 August 1914, Nr. 176, aflăm că Pavel Boldea, preot militar, a fost avansat la gradul de Colonel.*

- *O ultimă informație despre activitatea preotului Pavel Boldea este aceea că²¹: „Generalul Daniil Mătărângă a răposat la 22 Aprilie 1918 și a fost înmormântat în cimitirul din Neustift am Walde(cartier din Viena, n.n.). O parte a averii sale a lăsat-o societății pentru zidirea bisericii din Viena. La înhumarea lui, săvârșită de protopopul militar Pavel Boldea, a luat parte și episcopul Dr E. Miron Cristea. Panegiricul l-a ținut colonelul Grigore Trailovici din Iablanița, directorul Institutului Geografic Militar din Viena”.*

În vara anului 1918 și-a cerut pensionarea și se stabilește în comuna natală. A fost vicepreședinte al „Comunității de avere” din Caransebeș. Moare la 1 Decembrie 1920. Mai multe ziare anunță moartea protopopului și îi prezintă necrologul.

Astfel²², „La 1 Dec. când cu toții prăznuiam ziua învierii noastre naționale, în comuna Borlovenii Vechi din Valea Almăjului s-a stins lin, în etate de 58 ani, protoiereul militar Pavel Boldea. O figură simpatică, un luptător aprig și neînfricat. În zilele cele mai grele ale neamului — pe timpul războiului uriaș — ne-a adus servicii foarte prețioase.

A jertfit mult pentru ridicarea familiei sale, dând neamului oameni de seamă, iar pentru neam, a lăsat câteva fundațiuni însemnate”.

”Izbucnind războiul²³ plecă pe câmpul de luptă, fiind împărțit la comanda supremă a armatei, care opera contra Serbiei, iar de la 24 Mai 1915, la cea de la Isonzo(Italia, n. n.). Ca șef al

²⁰ Românul, Anul II, Arad, Miercuri 16/29 Mai 1912, Nr. 106

²¹ Foaia diecezană, Anul LX, Caransebeș, 18 Martie 1945, Nr.12

²² Biserica și școala, Anul XLIV, Arad, 13/26 Decembrie 1920, Nr. 50

²³ Foaia diecezană, Anul XXXV, Caransebeș, 6 Decembrie st. v. (19 Dec. st. n.) 1920, Nr. 50

preoților militari ortodocși români, în cursul războiului, își câștigă mari merite prin îngrijirile ce le face, ca fiecare regiment la care servesc și români ortodocși, să-și aibă preotul său. Tot astfel și în orașele cu spitale. A cercetat regimentele în linia de foc, spitale și taberele de prizonieri.

Pentru serviciile eminente prestate, în 8 August 1914, e înaintat la rangul de loc. colonel și decorat cu crucea de aur cl. I. pentru merite cu decorație de război. Pentru activitatea ce o dezvoltă în spitale e distins cu crucea de onoare a crucii roșii cu decorație de război.

Lăudat în mai multe rânduri. E membru mai în toate societățile noastre culturale și economice”.

„În amintirea protopresbiterului PAVEL BOLDEA²⁴.

În ziua de 1 Decembrie n. a. c. (nou, anul curent, n.n.) a Unirii tuturor Românilor, s-a stins fără durere, pe neașteptate, protopopul militar în retragere, Pavel Boldea. Vestea morții lui a fost cu atât mai neașteptată, cu cât nu-l știuse nimeni bolnav. Preoțimea tractului Mehadia, adunată în colegiu preoțesc electoral pe ziua de 3/16 Decembrie în Mehadia, a dat expresie adâncii sale dureri la această pierdere prin aceea că s-a oficiat un parastas de către părintele protopresbiter Ioan Pepa, preoții George Tătucu, Nicolae Văleanu, Iosif Drăgoi și Ioan Alexandrescu. Părintele protopresbiter Ioan Pepa, a prezentat pe răposatul prin cuvinte simțite, scoțând la iveală rolul important ce l-a avut răposatul ca preot militar atât înainte cât și în timpul războiului. De cele necesare la parastas, precum și de pomană, s-a îngrijit părintele C. Buracu, o rudă a defunctului, ca o vie recunoștință față de acela care ca și un tată l-a îngrijit în tot timpul creșterii sale, până a ajuns preot.

Protopresbiterul Boldea retras în satul său Borlovenii- Vechi, fără a face mult zgomot în jurul numelui său, se simțea cel mai fericit muritor, că **visul de unire, al tuturor Românilor - despre care ne vorbea prin Laibach (Liubliana, n.n.) încă prin Septembrie 1916**, s-a realizat cu ajutorul lui Dumnezeu. Că ce inimă românească a avut răposatul, pot mărturisi toți soldații, foștii ofițeri și preoți militari români, căci cuvântul lui nu era decât dovada celui mal cald naționalism. Ca binefăcător, ocupă locul de frunte, nu numai pentru ai săi, dar chiar și străinii zilnic apelau la sprijinul lui. Prin calități eminente, făcându-și însuși o educație exemplară, a reușit să se bucure de o stimă deosebită în fața celor mai înalte cercuri militare. Umilul preot de la sat, ridicându-se până la rangul de locotenent-colonel în armată (în realitate colonel, n.n.), a dat dovadă că cu ce însușiri alese a fost înzestrat, și pentru noi va rămânea o mândrie, că atât de bine a știut să ne reprezinte în fața străinilor. Era sufletul și zidul de apărare atât al soldaților, cât și al ofițerilor români, dedicându-se cu totul carierii ce și-a ales-o, potrivit cu cuvintele poetului:

„Frumos e, sfânt e să trăiești

Când pentru ai tăi, tu suflet ești”. (Coșbuc)

Dormi în pace suflet nobil, căci răsplata cerului nu-ți va lipsi în urma nenumăratelor tale binefaceri din vremurile de bejenie ale războiului trecut”.

„Protopopul militar Pavel Boldea²⁵.

În ziua cea mare a renașterii noastre de 1 Decembrie, Miercuri dimineața, în comuna sa natală Borloveniu Vechi, lin și fără zbuciumări, părintele protopop militar Pavel Boldea, închizând ochii pentru totdeauna, s-a dus dintre noi, după ce Marți simțise puțină indispoziție.

Prevăzut cu cele de lipsă, Vineri a fost petrecut de preoții Vasile Popoviciu, Timotei Borchescu, I. Imbrescu, Eremia Borchescu, Traian Călțun, Pavel Bogoevici și Iosif Câmpeanu, precum și de învățătorii Sofronic Sârbu, Ioan Bojincă, Matei, Z. Lăzărescu, P. Sapon și un public numeros, cu frumoasă pompă așezându-se la locul de odihnă, după ce în biserică din loc i s-a cântat ordinea de îngropăciune, unde preotul Vasile Popoviciu i-a ținut o predică biografică, iar la mormânt a vorbit

²⁴ Foaia diecezană, Anul XXXV, Caransebeș, 20 Decembrie st. v. 1920 (2 Ian. 1921 st. n.), Nr. 52

²⁵ Foaia diecezană, Anul XXXV, Caransebeș, 6 Decembrie st. v. (19 Dec. st. n.) 1920, Nr. 50, necrologul este semnat „Amicul”

preotul local Timoteiu Borchescu ...

A fost de o chivernisire și sânguină exemplară, lăsând la biserică din loc ca și diecezei frumoase fundațiuni; o fundațiune colectată de preoții săi de pe front — în cinstea sa — nu (o) mai putu să o vadă înfăptuită. În războiul mondial, protopopul Boldea a stat strâns unit cu soarta iubiților lui feciori ostași de campanie, care cu drag vorbesc de dânsul.

Acest război infernal, ce zguduă totul, în grozăvia sa nemaipomenită, a frânt și energia blândului părinte.

*Din multe scrisori, ce mi le-a trimis de pe front, extrag următoarele: „**Toată lumea se mișcă. Oare pentru noi n-a venit ora?**” Când frații din regat au intrat în război, zice; „**S-a mișcat sufletul nostru, să sperăm în dreptatea lui Dumnezeu. Fiți precauți...**” Altă dată : „**Steaua noastră a apus, nu mai văd decât morminte ... Am condus la groapă atâția nevinovați ... nu mai este dreptate ... mă simțesc zdrobit, nu mai stau aici ...**”*

S-a pensionat, a venit acasă, el, voinicul de altă dată, un corp frânt, îmbătrânit fără timp, departe de mângâierea iubitului său fiu, a maiorului Romulus Boldea, precum și de ceilalți frați”.

„Mulțumită publică”²⁶. În 1 Decembrie st. n. 1920, a răposat în comuna noastră Borlovenii vechi, P. O. D. protopresbiter militar Pavel Boldea, care ca fiu al acestei comune, atât în timpul cât a fost activ, cât și de când s-a retras în pensiune, din iubire curată față de popor, al cărui păstor sufletesc a fost și din iubire față de sfânta biserică, a dăruit frumoase și prețioase lucruri bisericești, ca: un rând de ornate (veșminte, n.n.) bisericești de mătase galbenă cum și o cruce foarte frumoasă suflată în aur, totodată a contribuit la fundațiunea înființată de mult regretatul său tată, învățătorul Pavel Boldea, completându-se la suma de 5000 Lei. Afară de aceasta, a mai contribuit cu suma de 100 Lei pentru procurarea unui clopot de oțel la sfânta biserică, promițând și pe mai departe înca multe alte daruri frumoase, însă moartea nu l-a lăsat, ci îl răpi odată pentru totdeauna din mijlocul nostru, lăsându-și prin aceste fapte creștinești numai numele nepieritor. Ceea ce însă nu a putut îndeplini decedatul nostru de vie memorie, a îndeplinit mult iubitul său fiu, Romul Boldea, maior activ la Reg. de artilerie 37 din Craiova, dăruind sfintei biserici din loc în memoria bunului și neuitatului său tată, din lăsamântul capelei lui militare, mai multe lucruri bisericești cum (ar fi, n.n.): 2 rânduri de ornate complete, potir, cruce, vas de mir etc. care actualmente reprezintă o valoare de 6240 Lei. Tot când s-au dăruit aceste obiecte, mărinimosul donator a mai contribuit și în bani gata cu suma de 1000 Lei la fondul de 3400 cor. înființat de bunicul său învățător, Pavel Boldea, pentru procurarea diferitelor mărunțișuri trebuincioase în sfânta biserică.

Subscrisul, deci în numele comunei bisericești, ca preot și președintele comitetului parohial, vin pe această cale a aduce donatorului, prinosul nostru de recunoștință și mulțumire, rugând pe bunul Dumnezeu să primească această jertfă adusă pe altarul Domnului și sa împărtășească milele sale cele bogate mărinimosului donator și frumosului suflet de creștin.

Borlovenii-vechi, în 13 Februarie 1921. Timotei Borchescu, preot”.

„Fundațiunea Protopresbiterul Pavel Boldea a preoților ortodocși români de la fosta armată de Isonzo”²⁷.

Cine nu-și aduce aminte de urgia vremurilor când românii din Banat, Ardeal și Bucovina, înrolați sub drapel străine, trebuiau să-și verse sângele pentru cauze străine? În acele vremuri grozave de suferințe, prin ținuturi străine, cu oameni de altă limbă și lege, care suferințe erau mărite și prin durerile sufletești — singurii care stăteau de strajă în jurul sufletelor deznădăjduite ale credincioșilor, erau preoții militari, care veghiau în bătaia tunurilor, în tranșee, lângă grav răniții de la Salvare și spitale.

Despre jertfa acestor preoți și opera lor măreață s-ar putea scrie pagini multe, multe. Mă mărginesc acum a reproduce o singură pagină.

²⁶ Foaia diecezană, Anul XXXVI, Caransebeș, 14 Februarie st. v. (27 Febr. st. n.) 1921, Nr. 7

²⁷ Foaia diecezană, Anul XXXVIII, Caransebeș, 15 Februarie st. v. (11 Mar. st. n.) 1923, Nr. 9

Preoții militari detașați la comandamente, spitale etc., la armata de Isonzo, aveau de șef al lor pe regretatul protopresbiter militar Pavel Boldea (decedat la 1 Dec. 1920). Acesta a fost mai mult decât un șef, a fost un adevărat părinte al tuturor. Între altele multe, bune și folositoare pentru soldații români, la inițiativa lui, s-au înființat sute de biblioteci românești cu concursul „Asociațiunii” din Sibiu. Și s-a gândit și la nenorociții de acasă. La îndemnul lui, cei 25 de preoți ort. români, care erau sub supravegherea sa, au înființat un fond prin contribuiri benevole și colecte. Acest fond, la încheierea epopeei tragice pentru puterile centrale și la revărsatul zorilor îndeplinirii idealului nostru național, era de coroane 15.363 și 4 obligațiuni de stat împrumuturi de război.

Pentru fixarea definitivă a menirii acestui fond, P. O. D. protopresbiter militar Iosif Serafin, a convocat la o consfătuire pe toți foștii preoți militari din eparhia Caransebeș la sediul eparhiei, pe ziua de 6/19 Mai 1919, când s-a stabilit cu învoirea celor prezenți: Nicolae Vălean, Cor. Buracu, Iosif Drăgoi, Gh. Sperlea și I. Alexandrescu și cu delegația telegrafică a dlor Dr. Moise Ienciu și Dr. Nic. Popovici, următoarele: se creează un fond cu numirea : „Fundațiunea Protopresbiterul Pavel Boldea a preoților ortodocși militari români de la fosta armată de la Isonzo”.

Din venitul capitalului de Lei 9351,54, cât e cu finea anului 1922, 50% se vor capitaliza până la suma de Lei 20.000, iar din rest se vor procura cărți de cuprins religios, moral și patriotic, care se vor distribui în parohiile ortodoxe ale eparhiei Caransebeș, începând cu comuna Borlovenii-Vechi, locul natal al decedatului protopop Boldea. Pe fiecare carte se va aplica sigilul fundațiunii.

Cărțile se vor procura de către senatul bisericesc și se vor distribui în ziua Sf. Ap. Petru și Pavel, pe rând tuturor parohiilor ai căror preoți au contribuit la acest fond. Acesta este monumentul nepieritor pe care l-au creat foștii preoți celui mai iubit superior al lor, neuitatului protopop Pavel Boldea”.

Urmează lista cu contribuabilii ...

„Onoare tuturor contribuitorilor!

Și când prin mâna credincioșilor — împărtășiți cu cărți de mântuire creștinească și mândrie națională — vor trece broșurile dăruite să pomenească pe decedatul părinte Boldea, să nu-și uite nici de aceia, care în timpurile cele mai grele din viața neamului nostru și a omenirii întregi, s-au gândit la vremurile bune, pe care le vor trăi nepoții și urmașii în țara noastră sfântă și iubită”.

Notă: Vă mai recomandăm:

1. Alexandru Nemoianu, *Borlovenii Vechi*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 1999,
2. Pavel Panduru și Constantin Vlaicu (editori), „*Un Prinț Popular*”, *Protopopul Colonel K.u.K. Pavel Boldea din Borlovenii Vechi*, Ed. INTERMUNDUS, București, 2008,
3. Gheorghe Rancu-Bodrog, *Protopopul Militar Pavel Boldea*, Almăjul, Iulie 2015, pp. 24 - 25.